

ВИСНОВОК

про наукову новизну,

теоретичне та практичне значення результатів дисертації на тему

«Психологічні особливості запобігання та подолання подружжям кризи емоційної байдужості» здобувачки ступеня доктора філософії

Павелко Анни Віталіївни з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 053 Психологія

Публічна презентація проведена на кафедрі психології та педагогіки 30 квітня 2026 року, протокол № 9-А

1. Обґрунтування вибору теми дослідження. Актуальність наукового дослідження кризи емоційної байдужості подружжя в сучасних українських реаліях зумовлена поєднанням макросоціальних трансформацій, хронічного стресового навантаження та внутрішньосімейних психологічних процесів, що суттєво змінюють характер подружньої взаємодії. Сучасний соціальний контекст України характеризується тривалим впливом воєнних подій, соціально-економічною нестабільністю та вимушеними змінами життєвих стратегій. Такі умови у межах соціальної психології розглядаються як фактори хронічного стресу, що виснажують адаптаційні ресурси особистості. У подружніх стосунках це проявляється у зниженні емоційної чутливості, редукції емпатійного реагування та трансформації взаємин у функціонально-побутову площину.

З позицій теорії стресу, тривале перебування в умовах невизначеності активізує захисні механізми психіки, одним із яких є емоційне дистанціювання або «відключення». Воно сприяє зниженню інтенсивності переживань, однак водночас обмежує здатність до глибокого міжособистісного контакту. У цьому контексті емоційна байдужість постає не лише як індикатор деструктивних змін у взаєминах, а як адаптивна реакція на надмірне психоемоційне навантаження. Особливої значущості проблема набуває в системі сімейної психології, оскільки сім'я виступає базовим ресурсом психологічної підтримки. Зниження емоційної якості подружніх взаємин призводить до втрати цього ресурсу, що посилює загальний рівень психологічної дезадаптації як окремих індивідів, так і суспільства в цілому.

Додатковим чинником актуальності є трансформація ціннісних орієнтацій сучасного подружжя. Зміна уявлень про шлюб від функціональної стабільності до емоційної насиченості та партнерства створює нові очікування, невідповідність яким може спричинити внутрішній дисонанс, емоційне відчуження та зниження задоволеності взаєминами. Аналіз наукових досліджень засвідчує, що проблематика сімейних взаємин розглядалася у контексті задоволеності шлюбом,

сімейних криз, конфліктів, ролей та адаптації подружжя. Водночас питання формування психологічної готовності подружжя до запобігання та подолання кризи емоційної байдужості не набуло статусу самостійного об'єкта системних досліджень.

Таким чином, наявність теоретичних суперечностей, недостатній рівень практичних розробок і висока соціальна значущість проблеми зумовили вибір теми дослідження: *«Психологічні особливості запобігання та подолання подружжям кризи емоційної байдужості»*.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію підготовлено відповідно до тематичного плану науково-дослідницьких робіт Хмельницького національного університету в межах тем науково-дослідної роботи: *«Формування особистості як суб'єкта самотворення»* (шифр 0119U103663), *«Психолого-педагогічні засади професійно-особистісного розвитку фахівців в умовах трансформації суспільства»* (ДР 0125U003711). Тему роботи уточнено і затверджено вченою радою Хмельницького національного університету (протокол № 9 від 30.12.2025 р).

3. Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає в тому, що: *вперше:* конкретизовано та емпірично перевірено психологічні особливості кризи емоційної байдужості подружжя як інтегративного феномену, що поєднує емоційні, когнітивні, поведінкові та екзистенційні порушення подружньої взаємодії; визначено гендерні особливості перебігу кризи емоційної байдужості, що проявляються у відмінностях емоційного реагування, рівні емоційного відчуження та способах поведінки у конфліктних ситуаціях; розроблено структурно-функціональну модель кризи емоційної байдужості подружжя, яка відображає взаємозв'язок між зниженням емоційної включеності, когнітивним знеціненням партнера, редукцією взаємодії та втратою смислової наповненості стосунків; виявлено взаємозв'язок між рівнем емоційної байдужості та показниками екзистенційної наповненості особистості (самодистанціювання, самотрансцендентність, свобода, відповідальність), що дозволяє розглядати кризу як наслідок порушення смисложиттєвої регуляції подружньої взаємодії; розроблено та апробовано психокорекційну програму запобігання та подолання кризи емоційної байдужості подружжя, ефективність якої підтверджено емпірично; *удосконалено:* розуміння ролі емоційної сфери як ключового регулятора стабільності подружньої системи; підходи до психологічної діагностики подружніх криз через інтеграцію психометричних та екзистенційно-орієнтованих показників; зміст психологічної допомоги подружжю шляхом поєднання когнітивного, емоційного та смислового компонентів; *дістало подальшого розвитку:* положення щодо взаємозв'язку емоційної байдужості, когнітивних установок і поведінкових стратегій подружжя; уявлення про

психологічні ресурси особистості як чинники запобігання емоційному відчуженню та підтримання подружньої взаємодії; наукові підходи до формування психологічної готовності подружжя до подолання кризових станів, що дозволяє прогнозувати ефективність адаптації та розробляти цілеспрямовані психологічні інтервенції.

4. Теоретичне та практичне значення результатів проаналізовано й уточнено ключові поняття дослідження, зокрема «криза емоційної байдужості подружжя», «емоційна включеність», «емоційне відчуження», «психологічна готовність подружжя до подолання кризи», а також розкрито їхній структурно-компонентний зміст та взаємозв'язок; науково обґрунтовано та емпірично підтверджено специфіку формування кризи емоційної байдужості як інтегративного психолого-екзистенційного феномену, що охоплює емоційний, когнітивний, поведінковий і смисложиттєвий рівні подружньої взаємодії; розроблено структурно-функціональну модель кризи емоційної байдужості подружжя, яка базується на інтеграції результатів теоретико-емпіричного аналізу та відображає механізми її виникнення, перебігу і подолання.

Практичне значення дослідження полягає у розробці та впровадженні комплексної системи психологічного супроводу подружжя, спрямованої на запобігання та подолання кризи емоційної байдужості. Розроблено та апробовано авторську психокорекційну програму (16 занять), спрямовану на відновлення емоційної близькості, розвиток емпатії, емоційної компетентності та смислової рефлексії партнерів; впроваджено психодіагностичний інструментарій для своєчасного виявлення ознак емоційного відчуження, зниження задоволеності шлюбом та порушень подружньої взаємодії; запропоновано практичні рекомендації щодо психологічного консультування подружніх пар, що сприяють зниженню рівня конфліктності, підвищенню довіри та відновленню емоційного контакту.

Матеріали дослідження можуть бути використані у практичній діяльності сімейних психологів, психотерапевтів, консультантів та соціальних працівників для оптимізації процесу психологічної допомоги подружжю та профілактики деструктивних форм подружньої взаємодії; у розробці психоосвітніх і корекційних програм, спрямованих на підтримку емоційного благополуччя сім'ї; у системі підготовки та підвищення кваліфікації фахівців психологічної служби під час проведення тренінгів, інтервізійних груп, семінарів і вебінарів. Теоретичні положення дисертації можуть бути використані при розробці змісту навчальних дисциплін «Психологія сім'ї», «Сімейне консультування», «Психологія міжособистісних стосунків», а також при створенні інформаційно-просвітницьких програм, спрямованих на розвиток емоційної культури подружжя та профілактику сімейних криз.

5. Використання результатів роботи. Результати дисертаційного дослідження впроваджено у практику психологічного консультування подружніх пар та діяльність фахівців психологічної служби. Розроблену програму запобігання та подолання кризи емоційної байдужості застосовано у роботі з подружжям, що дозволило підвищити ефективність психологічної допомоги та оптимізувати процес відновлення емоційної взаємодії.

Матеріали дослідження використовуються у діяльності Хмельницького обласного центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та у практиці психологічного супроводу на базі Хмельницького національного університету.

Окремі положення впроваджено в освітній процес підготовки здобувачів вищої освіти спеціальності 053 «Психологія», а також у проведенні тренінгових і психоосвітніх заходів. Ефективність впровадження підтверджується покращенням показників емоційної взаємодії подружжя та зниженням проявів емоційного відчуження.

6. Особиста участь здобувачки в одержанні наукових і практичних результатів, що викладені в дисертаційній роботі. Усі подані в дисертації наукові результати отримано авторкою самостійно. Більшість публікацій є одноосібними.

У статті, написаній у співавторстві: «Потапчук Є., Павелко А. (2023) Теоретичний аналіз кризи емоційної байдужості подружжя як психологічної проблеми. *Psychology travelogs.* (2), 91–102», дисертантка здійснила теоретичний аналіз наукових джерел щодо феномену емоційної байдужості у подружжі, узагальнила підходи до його розуміння, визначила основні детермінанти та окреслила психологічні механізми формування кризи.

У одноосібній публікації: «Павелко А. (2026) Самопідтримка психологічного благополуччя жінок у період подружньої кризи засобами цифрових практик. *Наукові інновації та передові технології.* № 2(54). 2719–2729», авторкою розкрито роль цифрових практик як ресурсу саморегуляції та підтримки психологічного благополуччя в умовах подружньої кризи.

У статті: «Павелко А. (2026) Особливості емоційної байдужості подружжя в умовах тривалого психосоціального стресу. *Перспективи та інновації науки.* № 2(60), 3453–3465», дисертантка проаналізувала специфіку проявів емоційного відчуження у подружжі, визначила вплив хронічного стресу на якість подружньої взаємодії та окреслила чинники розвитку кризи.

У публікації: «Павелко А. (2026) Психологічні інтервенції для подолання кризи емоційної байдужості у парах середнього та літнього віку. *Наукові перспективи.* № 3(69), 1990–2002», авторкою обґрунтовано та описано психологічні інтервенції, спрямовані на відновлення емоційної близькості та оптимізацію подружньої взаємодії.

Апробацію результатів дисертаційного дослідження здійснено у доповіді: Павелко А. (2025) Криза емоційної байдужості в подружніх стосунках: детермінанти, прояви та шляхи подолання», представлений на XV Всеукраїнській науково-практичній конференції (м. Хмельницький), Павелко А. Особливості психологічної профілактики та корекції емоційного відчуження у шлюбі // Актуальні питання теорії та практики психолого-педагогічної підготовки майбутніх фахівців: тези доповідей XI Всеукраїнської науково-практичної конференції (Хмельницький, 27 квітня 2023) / М-во освіти і науки України, Хмельницький нац. ун-т, Каф. психол. та педагог. [та ін.]. Хмельницький: Кафедра психології та педагогіки ХНУ, 2023. С. 77-78.

Дисертаційна робота виконана на кафедрі психології та педагогіки Хмельницького національного університету.

Науковий керівник – доктор психологічних наук, професор **Потапчук Євген Михайлович**.

Розглянувши звіт подібності щодо перевірки на плагіат, встановлено, що дисертаційна робота є результатом самостійних досліджень здобувачки, не містить елементів плагіату та запозичень. Використані ідеї, результати і тексти інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Дисертація характеризується цілісністю змісту та відповідає вимогам щодо її оформлення.

7. Перелік публікацій за темою дисертації із зазначенням особистого внеску здобувачки. Основні результати дослідження представлено у 6 опублікованих працях, із них: 4 статті у наукових фахових виданнях України (категорія Б), 2 – у збірнику наукових праць і матеріалів конференцій.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Потапчук Є., Павелко А. Теоретичний аналіз кризи емоційної байдужості подружжя як психологічної проблеми. Науковий журнал «Psychology travelogs» Хмельницького національного університету, 2023. (2), 91–102. <https://doi.org/10.31891/pt-2023-2-7>.

2. Павелко А. Самопідтримка психологічного благополуччя жінок у період подружньої кризи засобами цифрових практик Наукові інновації та передові технології, 2026. № 2(54). С.2719-2729. [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2026-2\(54\)-2719-2729](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2026-2(54)-2719-2729)

